

Memo Gedeputeerde

L.W.L. Pauli

Onderwerp

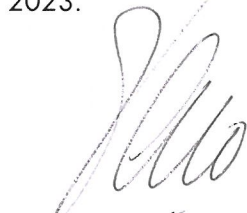
Inventarisatie Europese middelen Noord-Brabant

Geachte Statenleden,

Zoals toegezegd op vrijdag 9 september jl. bied ik u hierbij het rapport 'Inventarisatie Europese middelen Noord-Brabant' aan.

Om beter inzicht te krijgen in de financieringsmiddelen uit Europese programma's die neerslaan in de regio, heeft de provincie Noord-Brabant aan ERAC de opdracht gegeven een monitoringsysteem te ontwikkelen. Het rapport dat u als bijlage ontvangt, geeft u inzicht welke Brabantse projecten mede gefinancierd zijn door financiële middelen uit de Europese programmaperiode 2014-2020. Van de start in 2014 tot aan de nulmeting op 1 juni 2016 zijn er 377 projecten geïdentificeerd die gezamenlijk goed zijn voor iets meer dan 165 miljoen euro.

ERAC geeft tevens enkele kwalitatieve analyses. Zo is onder meer gekeken hoe de geïdentificeerde projecten aansluiten bij de provinciale maatschappelijke opgaven en thema's die terugkomen in het coalitieakkoord. Het is hierbij van belang op te merken dat het om een momentopname gaat. De programmaperiode van de verschillende Europese programma's loopt van 2014 tot 2020 met een uitloop tot 2023.

Bert Pauli

Gedeputeerde Economie en Internationalisering

Datum

26 september 2016

Documentnummer

Aan

Leden Provinciale Staten van
Noord-Brabant

Kopie aan

-

van

Samira Nahari

Telefoon

(073) 680 88 48

Email

gvdmerkhof@brabant.nl

**Inventarisatie
Europese middelen in
Noord-Brabant**

**'nulmeting'
september 2016**

impact

Colofon

Opdrachttitel

Inventarisatie Europese middelen Noord-Brabant

Opdrachtgever

Provincie Noord-Brabant, Hans Overbeek & Samira Nahari

Projectteam ERAC

Vincent Ketelaars, projectleider

Paul Heuts

Robert Smeets

Documentnummer

101.356

Datum eindrapport

Definitief rapport d.d. 13 september 2016

European and Regional Affairs Consultants B.V.

Vughterweg 47a

Postbus 90102

5200 MA 's-Hertogenbosch

T. +31 (0) 73 7000 340

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Samenvatting	2
De opdracht	4
Onze aanpak	5
Het monitoringsysteem van ERAC – Brabantse invulling	7
Nulmeting: de opbrengsten tot en met 1 juni 2016.....	8
Analyse en reflectie.....	24
Aanbevelingen voor vervolg.....	30

Samenvatting

De provincie Noord-Brabant heeft, bij monde van de portefeuillehouder Economie en Internationalisering, de wens uitgesproken een beter inzicht te krijgen in de financieringsmiddelen uit Europese programma's die neerslaan in de provincie Noord-Brabant. Om hieraan gevolg te geven, heeft de provincie Noord-Brabant aan ERAC opdracht gegeven een inventarisatie te doen volgens een systematiek die ERAC daartoe heeft ontwikkeld. De provincie Noord-Brabant wenst een pragmatisch inzicht dat voldoende inhoud biedt voor verantwoording aan bestuur en partners, maar vooral ook handvatten geeft voor analyse en het ondernemen van acties.

De inventarisatie die nu voor u ligt, geeft een inzicht in de Brabantse projecten die zijn medegefinancierd door financiële middelen uit de Europese programmaperiode 2014-2020 tot aan de nulmeting op 1 juni 2016. Er zijn **377 projecten** geïdentificeerd die gezamenlijk iets meer dan **165 miljoen euro** Europese subsidie ontvangen. Ter indicatie heeft ERAC een aanname gedaan over het bedrag dat voor de gehele programmaperiode (tot en met 2023) in Brabant zou kunnen landen. Op basis van langjarige ervaring wordt de aanname gedaan dat 'factor vier' ten opzichte van de eerste anderhalf jaar realistisch is. De extrapolatie tot en met 2023 belooft daarmee € 660 miljoen euro aan Europese subsidies in Noord-Brabant.

Het is hierbij van belang op te merken dat het om een momentopname gaat. De begrotingsperiode van de verschillende Europese programma's loopt van 2014 tot 2020, met uitvoering van projecten tot en met 2023. Waar sommige programma's al vergevorderd zijn in hun toekenningen, zijn andere pas net opgestart. Dit heeft vanzelfsprekend invloed op de dataverzameling en zorgt voor discrepantie tussen de verschillende programma's waarmee Brabantse projecten zijn gefinancierd. In 2020, het einde van de huidige programmaperiode zullen deze discrepanties kleiner zijn en meer evenredig naar de verschillende grootte van de afzonderlijke programma's.

De vraag hoe de provincie Noord-Brabant het doet vergeleken met andere provincies is begrijpelijk, doch vooralsnog slechts zeer beperkt te beantwoorden. Van andere provincies zijn nog nauwelijks vergelijkbare gegevens beschikbaar. Uit vergelijkbare analyses voor de provincies Limburg en Zuid-Holland door ERAC kan enige vergelijking worden gegeven, onder meer van het aandeel van de Europese financiering in relatie tot het Bruto Regionaal Product. Hier houdt Noord-Brabant gelijke tred met de twee andere provincies. Met opbrengsten per inwoner doet Noord-Brabant het eveneens goed met € 66,13 per Brabander.

Naast deze kwantitatieve inzichten geeft ERAC enkele kwalitatieve analyses op basis van de achterliggende database in het systeem van ERAC. Zo is onder meer gekeken hoe de geïdentificeerde projecten aansluiten bij door de provincie Noord-Brabant opgestelde maatschappelijke uitdagingen en thema's die terugkomen in het coalitieakkoord. Ook is gekeken in welke regio binnen de provincie de meeste projecten plaatsvinden, net als er gekeken is uit welke landen de partners komen waarmee samengewerkt wordt in het Horizon2020-programma.

De meest opvallende constatering:

- ✓ Horizon2020 is een dominant programma in de 'oogst' van Noord-Brabant met 40% van het aantal projecten en 55% van de verworven euro's;
- ✓ De geografisch gelabelde programma's zijn daarna het meest relevant met 32%: ESF met 15,6% van de euro's, OPZuid (EFRO) met 7,5% van de euro's en Interreg – verdeeld over vijf programma's – met 9% van de euro's;
- ✓ De thema's 'Brabant innoveert' (45%), 'Brabant verduurzaamt' (22%) en 'Brabant werkt' (19%) scoren het meest, 'Brabant bruist' nauwelijks. Dit is verklaarbaar vanuit de Europese agenda waarvoor middelen beschikbaar zijn en waarin de thematiek van 'Brabant bruist' niet (direct) is opgenomen;
- ✓ High tech systems & materials is als topcluster het meest dominant (40%), gevolgd door Life sciences & health (19%) en Chemie (13%);
- ✓ Zuidoost-Brabant is verantwoordelijk voor 42% van het aantal projecten en heeft daarmee 63% van de euro's binnen gehaald (gemeten naar projecten met Brabantse penvoerder en zijn locatie), de verdeling tussen Midden-, Noordoost- en West-Brabant is onderling zowel in aantallen als euro's gelijk;
- ✓ De 'top 3' landen met samenwerkingspartners bestaat uit Duitsland (68), Verenigd Koninkrijk (50) en Frankrijk (44), binnen die partners zijn het meeste buitenlandse penvoerders gevestigd in Duitsland (21) en daarbinnen met enige concentratie rond München.

Afgesloten wordt met enkele aanbevelingen tot acties. Deze richten zich met name op het creëren van meer Europa-bewustzijn in de breedte van de provinciale organisatie en het nadenken over benutting van deze inzichten voor sturing van projectontwikkeling en funding van lobbystandpunten. Enkele aanbevelingen hierin zijn:

- ✓ Richt per beleidsthema 'ontwikkel-capaciteit' in om tot meer (kansrijke) initiatieven te komen. Wanneer medewerkers zich per thema specialiseren, ontstaat binnen de provincie een intern netwerk gericht op financieringskennis.
- ✓ Overweeg provinciale stimulansen voor projectstimulering. Wanneer hiervoor budget wordt vrijgemaakt, zal de provincie eerder worden benaderd bij potentiële projecten.
- ✓ Organiseer een initiatief om meer bekendheid te geven aan revolverende fondsen. Er zijn op dit moment nog geen revolverende initiatieven geïdentificeerd, maar de verwachting is wel dat het belang van deze vorm van financiering gaat toenemen.
- ✓ Verbreed en verbeter de communicatie rondom de verschillende Europese initiatieven, zowel intern, als extern. Er wordt veel geuit over bestaan van de programma's, maar minder over '*tips and tricks*' en het vieren van successen.

ERAC actualiseert haar eigen database periodiek om voortschrijdend inzicht op te bouwen. Op verzoek van de provincie kan op toekomstige momenten de inventarisatie en analyse worden herhaald.

één

De opdracht

De provincie is als actor betrokken bij verschillende Europese programma zoals POP, EFRO en Interreg. Dit zijn programma's waarbinnen de provincie ook een deel van de financiering voor haar rekening neemt. De provincie weet welke projecten spelen binnen deze programma's. Bij andere programma's is het lastiger hierin inzicht te krijgen omdat de provincie hier niet betrokken is bij de uitvoering. Om hier (ook) zicht op te krijgen, heeft de provincie Noord-Brabant ERAC gevraagd een inventarisatie uit te voeren voor Noord-Brabant, die in beeld brengt hoeveel Europese euro's belanden bij Brabantse begunstigen.

Het monitoringsysteem van ERAC geeft inzicht in deze projecten. Op basis van haar database geeft ERAC de provincie een inzicht in de Brabantse projecten die gefinancierd worden met Europese middelen. Ook is het monitoringsysteem van ERAC een hulpmiddel in het signaleren van Europese ontwikkelingen, verspreiden van kennis, mobiliseren van aanvragers, scouten van projecten en begeleiden van ontwikkeling 'van idee tot vaststelling' – voor zover gerelateerd aan de provinciale beleidsdoelen.

De provincie Noord-Brabant wenst een pragmatisch inzicht dat voldoende inhoud biedt voor verantwoording aan bestuur en partners, maar – vooral – ook handvatten geeft voor analyse en (bijsturing van) acties.

Deze wensen zijn uitgemond in een opdracht aan ERAC ter registratie, maar ook een nulmeting van Europese subsidieverleningen aan Brabantse partijen van het begin van de jongste Europese programmaperiode in 2014 tot de zomer van 2016. Ook is gevraagd de verschillende Brabantse projecten te analyseren. Welke zaken vallen op wanneer alle projecten naast elkaar worden gelegd? In hoeverre sluiten de projecten aan op de door de provincie opgestelde maatschappelijke uitdagingen? Deze vragen zijn terug te vinden in de analyse die ERAC heeft opgesteld over de tot nu toe verzamelde projecten in haar eigen monitoringsysteem.

twee

Onze aanpak

De visie van ERAC: het monitoringsysteem van ERAC

ERAC ziet informatie ten aanzien van benutting van Europees geld niet als een eigen werkelijkheid, niet als een papieren tijger. Het periodiek en gefundeerd kunnen rapporteren van de Europese euro's die neerslaan in een Nederlandse provincie is één manier om een monitoringsysteem te gebruiken. Naast deze verantwoording, ontstaat de écht toegevoegde waarde door het aangrijpen van de monitoring voor inhoudelijke evaluatie en ook bijsturing.

Monitoring is in onze visie [geen doel, maar een middel](#). Voor ons is een dergelijke database dan ook het vertrekpunt voor analyses, voor het stellen van vragen, voor het vormen van acties. De registratie leidt tot inzichten, waar de betrokken medewerkers hun activiteiten mee kunnen inrichten. Monitoring is voor ons een actief bestandsdeel van de inspanningen om te komen tot meer benutting in Noord-Brabant. Een breder netwerk, meer samenwerking, vlotte en foutloze processen, meer kennisdeling, betere aanvragen, optimale verantwoording. Zo levert de monitoring een basis voor positieve bijdrage aan het 'Europa-bewustzijn' binnen de provincie en de regionale stakeholders. Met als optelsom uiteindelijk 'meer Europese euro's in Noord-Brabant'.

De aanpak van ERAC gaat uit van pragmatisme in het komen tot voldoende betrouwbare en bruikbare gegevens, zonder 'wetenschappelijk volledig' te willen zijn. Inzet is om met de gepleegde inzet tot een 80% dekkend beeld te komen, met de wetenschap dat de inspanningen om de laatste 20% te vergaren groot zijn. Ons monitoringsysteem is een [hulpmiddel](#), geen doel op zich. Als hulpmiddel voor het 'Europa-team' om partners binnen en buiten de provinciale organisatie effectief van dienst te kunnen zijn.

Afbakening: de onderzochte programma's

Op basis van een verkenning van het Coalitieakkoord en in samenspraak met de opdrachtgever, is de Brabantse database in ons monitoringsysteem afgebakend tot de voor Noord-Brabant meest relevante programma's. De volgende programma's zijn op grond van veronderstelde relevantie in de analyse betrokken (op alfabetische volgorde):

- Connecting Europe Facility (CEF, voorheen TEN, Trans European Networks);
- COSME;
- Creative Europe;
- ELENA;
- Employment and Social Innovation (EaSI);
- Erasmus+;
- Eurostars;
- European Energy Efficiency Fund (EEE-F);
- Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO);
- Europees Sociaal Fonds (ESF);
- Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI, ook bekend als Junckerfonds);
- Health for Growth;

- Horizon 2020:
 - Horizon 2020 Research & Innovation Action;
 - Horizon 2020 Marie Curie;
 - Horizon 2020 Coordination and Support Action;
 - Horizon 2020 Innovation Action;
 - Horizon 2020 ERC Grant;
 - Horizon 2020 SME;
 - Horizon 2020 (call onbekend);
- Interreg VA Deutschland-Nederland (EFRO);
- Interreg VA Vlaanderen-Nederland (EFRO);
- Interreg VA Euregio Maas-Rijn (EFRO);
- Interreg VB North-West Europe (EFRO);
- Interreg 2 seas;
- Interreg VC EUROPE (EFRO);
- LIFE;
- OPZuid (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, EFRO).

De dataverzameling

Van deze programma's zijn vervolgens actuele gegevens opgehaald over de periode van eind 2014 (start programma's) tot aan 1 juni 2016. Grotendeels uit [openbare databases](#), aangevuld met / geverifieerd in telefonische gesprekken met (de Nederlandse contactpersoon van) de subsidieverlenende instanties.

Niet alle programma's hebben in 2014, 2015 en 2016 subsidies verleend aan projecten met Brabantse partners, bijvoorbeeld EFSI en het Migratiefonds. Daardoor is op dit moment nog niet ieder programma in de database van ERAC opgenomen.

Samenspraak met provincie

Om meer 'kleur' in de gegevens te krijgen en om de categorisering van geïnventariseerde projecten te verifiëren, zijn [interviews](#) gehouden met de meest relevante beleidsmedewerkers van de provincies. Dit om een aantal zaken af te stemmen:

- Inzichtelijk krijgen of alle bij de provincie bekende projecten zijn opgenomen in de lijst;
- Afstemming over c.q. verificatie van de categorisering van de projecten.

Fijnslijpen, oplevering en overdracht

De inventarisatie is in concept gepresenteerd aan de opdrachtgever. In juli en augustus 2016 is de inventarisatie per thema tevens gepresenteerd aan sleutelpersonen per programma c.q. afdeling. Van hen zijn diverse reacties verkregen, leidend tot aanpassingen om maximaal te beantwoorden aan praktische en inhoudelijke wensen van de gebruikers binnen provincie Noord-Brabant.

drie

Het monitoringsysteem van ERAC – Brabantse invulling

Het monitoringsysteem van ERAC bestaat uit een database met daarin de brongegevens van Europees gefinancierde projecten, die uit openbare bronnen en eigen contacten van ERAC kan worden achterhaald. De analyses worden weergegeven door middel van draaitabellen.

Voor Noord-Brabant zijn de projecten gecategoriseerd naar (kolommen):

- A. Nummer;
- B. Projectnaam;
- C. Aanvrager (initiatiefnemende organisatie, penvoerder);
- D. Locatie aanvrager;
- E. Brabantse aanvragers en partners;
- F. Maatschappelijke uitdaging (zoals benoemd binnen de provincie);
- G. Thema's coalitieakkoord Brabant;
- H. Programma/fonds;
- I. (Top)cluster;
- J. Totale subsidiabele projectkosten (in Brabant);
- K. Europese subsidie (in Brabant);
- L. Cofinanciering provincie Noord-Brabant;
- M. Status project;
- N. Opmerkingen.

Het systeem van ERAC genereert tabellen en grafieken. Daaruit zijn analysevragen in één oogopslag te beantwoorden. Bijvoorbeeld, hoeveel projecten vallen onder de maatschappelijke uitdaging? Hoeveel euro's zijn verleend per programma/fonds? Hoe zijn de euro's verdeeld over de thema's van de Brabantse programmabegroting?

vier

Nulmeting: de opbrengsten tot en met 1 juni 2016

Op basis van alle verzamelde informatie is inzicht ontstaan in de verleende subsidies van de huidige programmaperiode van de Europese fondsen tot 1 juni 2016 aan Brabantse ontvangers. Dit is een *nulmeting*. Dit inzicht mét de onderliggende database zijn het startpunt voor het meetbaar maken van de weerslag van de Europese programma's in Noord-Brabant

Cijfermatige oogst aan verleningen tot zomer 2016

De database is na de eerste inventarisatieronde gevuld met 377 projecten. In euro's is in de jongste Europese programmaperiode tot 1 juni 2016 *circa 165 miljoen euro* verleend aan Brabantse projecten of deelprojecten. In dit bedrag zitten enkele incidentele componenten, waarop in de analyse wordt ingegaan (zie hoofdstuk vijf, paragraaf 'Positionering in meerjarig perspectief').

Nadrukkelijk wordt vermeld dat deze monitoring de subsidieverleningen weergeeft van de Europese programmaperiode 2014-2020 per 1 juni 2016. Deze programma's en de gesteunde projecten zullen tot en met 2023 in uitvoering zijn. De meeste programma's in deze periode zijn effectief pas eind 2014 of begin 2015 van start gegaan. Dit houdt in dat de nulmeting heeft plaatsgevonden na circa anderhalf jaar uitvoering van een negen- à tienjarige programmaperiode. Dit heeft natuurlijk haar weerslag op de cijfers, zo zijn sommige programma's pas net opgestart en hebben pas net de eerste beschikkingen verleend.

De verleningen gecategoriseerd

In samenspraak met de opdrachtgever zijn verschillende thema's benoemd waarop de projecten gecategoriseerd dienen te worden. Door middel van draaitabellen in het digitale monitoringsysteem zijn deze categorisering snel en geautomatiseerd beschikbaar.

Alle gegevens hierna zijn naar de stand per 1 juni 2016.

Verdeling naar:

1. Fondsen en programma's;
2. Thema's uit de programmabegroting;
3. Maatschappelijke uitdagingen van verleende subsidies;
4. Topclusters binnen het thema "Brabant innoveert";
5. Brabantse subregio (naar penvoerders);
6. Deelname MKB (Horizon2020);
7. Locatie samenwerkingspartners en buitenlandse penvoerders (Horizon2020).

De categorisering naar topcluster is uitsluitend toegepast op economisch getinte projecten. De categorisering van alle geïnventariseerde projecten is primair gedaan op basis van de beschikbare gegevens. Voor veel programma's is inhoudelijke informatie niet toegankelijk binnen de overeengekomen aanpak. Openbaar gepubliceerd of kenbaar is veelal alleen de projecttitel, de partners en het verleende subsidiebedrag; bij enkele projecten is een zeer beknopte inhoudelijke samenvatting van de projecten gepubliceerd.

De categorisering is door ERAC gedaan door interpretatie van de projecttitel. De aard van het programma en/of de specifieke call waaronder het project is ingediend, biedt hierbij vaak ook houvast. De categorisering is in concept voorgelegd aan provinciale medewerkers ter verificatie. Inzichten uit die gesprekken zijn verwerkt. Met name ten aanzien van de topclusters en de maatschappelijke uitdagingen is gebleken dat niet alle projecten kunnen worden gecategoriseerd op basis van de gezamenlijk ontsloten kennis. Deze projecten zijn als 'niet-gecategoriseerd' opgenomen in de database.

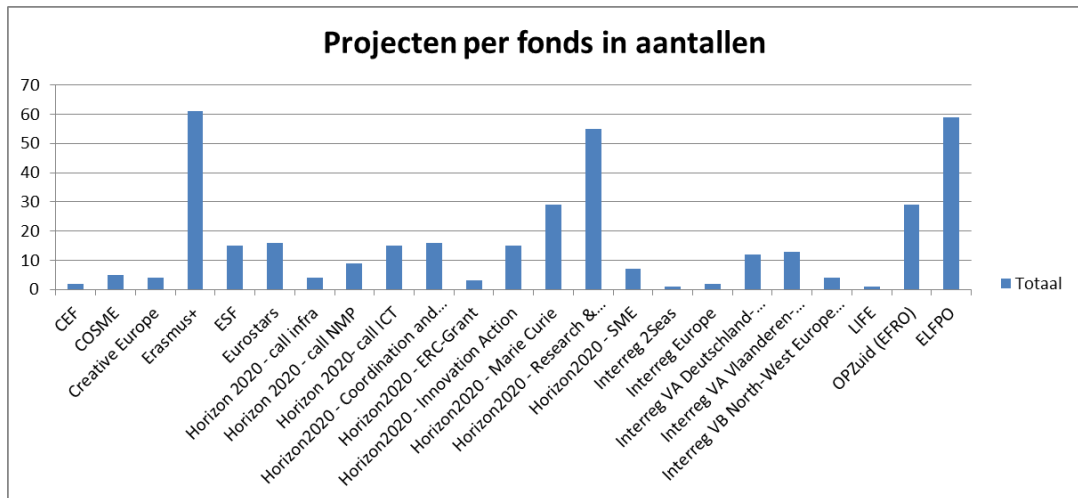
Hierna worden de gegevens per categorie grafisch gepresenteerd en geanalyseerd. Er worden overzichten gegeven in tabelvorm en in taartdiagram per onderzocht onderdeel in euro's en ook worden er overzichten gegeven in de vorm van een staafdiagram en tabelvorm in aantallen per onderzocht onderdeel.

Ad.1. De verdeling naar Europees fonds/programma

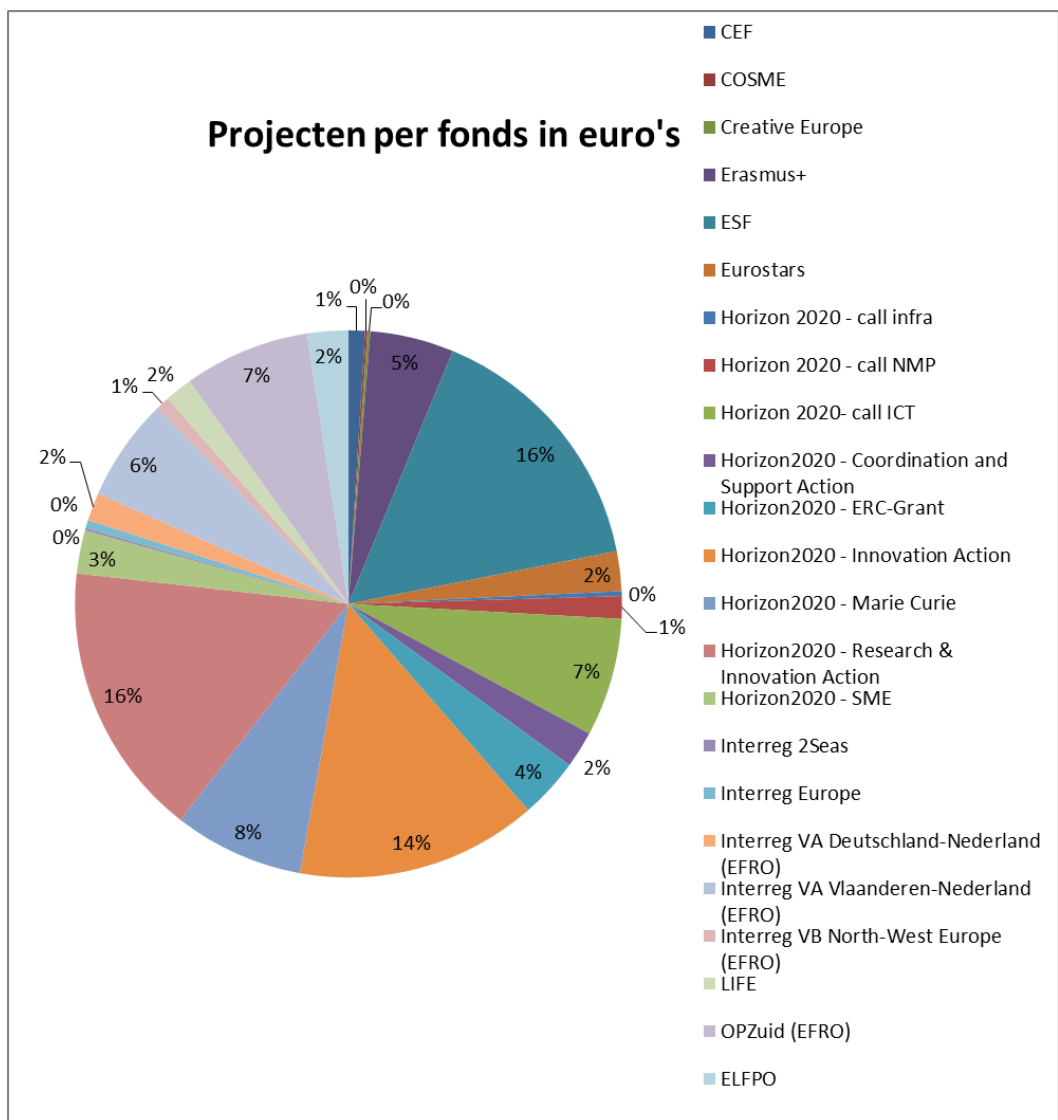
Fonds/programma	Aantal projecten	Totale subsidie
CEF ¹	2 ¹	€ 1.606.033,00 ¹
COSME	5	€ 223.067,50
Creative Europe	4	€ 282.313,00
ELFPO	59	€ 3.993.227,41
Erasmus+	61	€ 8.167.718,00
ESF	15	€ 25.872.600,00
Eurostars	16	€ 3.867.341,00
Horizon2020 - call infra	4	€ 484.972,80
Horizon2020 - call NMP	9	€ 2.191.581,00
Horizon2020 - call ICT	15	€ 11.517.226,40
Horizon2020 - Coordination and Support Action	16	€ 3.574.822,40
Horizon2020 - ERC-Grant	3	€ 5.885.958,00
Horizon2020 - Innovation Action	15	€ 23.526.762,60
Horizon2020 - Marie Curie	29	€ 12.668.604,60
Horizon2020 - Research & Innovation Action	55	€ 26.823.184,40
Horizon2020 – SME	7	€ 4.205.491,00
Interreg 2 Seas	1	€ 237.207,00
Interreg Europe	2	€ 802.704,30
Interreg VA Deutschland-Nederland (EFRO)	12	€ 2.698.648,04
Interreg VA Vlaanderen-Nederland (EFRO)	13	€ 10.055.985,74
Interreg VB North-West Europe (EFRO)	4	€ 1.338.325,00
LIFE	1	€ 2.699.557,00
OPZuid (EFRO)	29	€ 12.280.763,75
Eindtotaal	377	€ 165.004.093,94

Tabel 1: Brabantse projecten verdeeld naar fonds.

¹ In juli 2016 heeft de Europese Commissie haar voorstel bekend gemaakt voor subsidieverlening op basis van de CEF-call van november 2015. Hierin is het project ERTMS level 2 Kijfhoek – Roosendaal – Belgische grens opgenomen. Te verwachten subsidiebedrag is € 15.100.000.

Grafiek 1: Brabantse projecten verdeeld naar fonds in aantallen.

Grafiek 2: Projecten per fonds in euro's

Enkele opvallende constateringten ten aanzien van de totaal verkregen informatie:

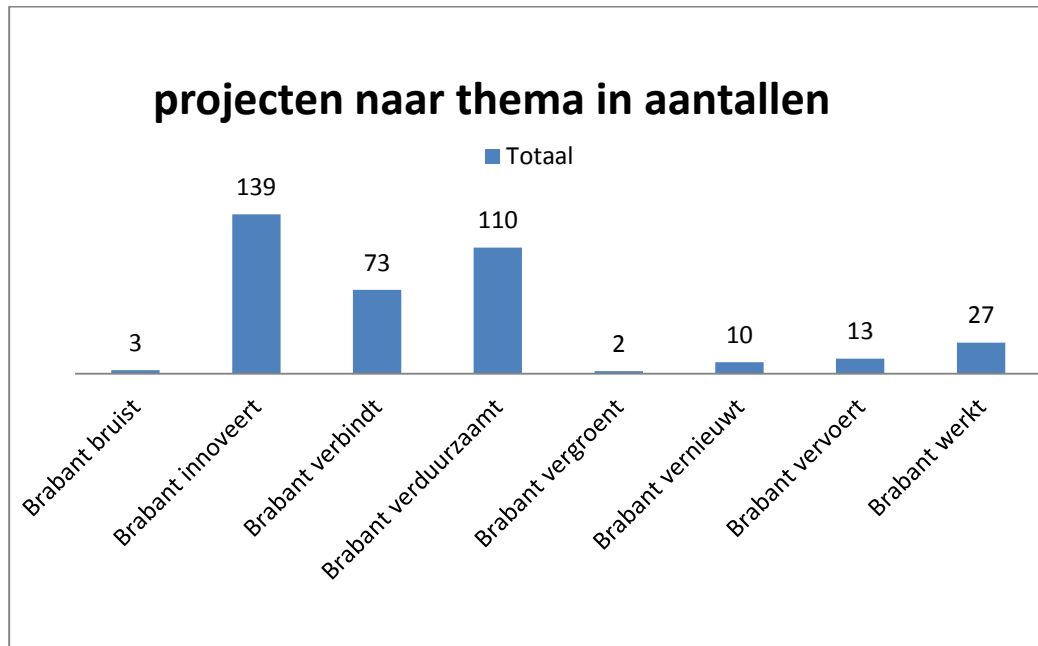
- Horizon2020 is een dominant programma in de 'oogst' van Noord-Brabant met 40% van het aantal projecten en 55% van de verworven euro's;
- De geografisch gelabelde programma's zijn daarna het meest relevant (32%): ESF met 15,6% van de euro's, OPZuid (EFRO) met 7,5% van de euro's en Interreg – verdeeld over vijf programma's – met 9% van de euro's;
- Binnen Horizon2020 zijn vooral binnen H2020 – RIA veel projecten goedgekeurd. Wanneer gekeken wordt naar toegekende euro's is dit programma het grootste. Echter ESF en H2020 – Innovation Action komen hier vlak achter qua grootte. Dit is opvallend gezien zij qua aantallen projecten verder achter lopen op H2020 – RIA. Bij ESF dient wel de opmerking gemaakt te worden dat het hier om vaste bedragen gaat die per arbeidsmarkt worden vastgesteld;
- Wat ook opvalt, is het grote aantal projecten onder Erasmus+. Onder dit programma zijn 61 projecten goedgekeurd, al deze projecten zijn samen goed voor € 8.167.718;
- De gemiddelde omvang van een project en het aandeel voor Brabantse partners daarin, varieert behoorlijk. Projecten onder Erasmus+ zijn gemiddeld beduidend kleiner dan bijvoorbeeld projecten onder Horizon. Gemiddeld het kleinst zijn de projecten onder ELFPO (gemiddeld volume circa € 67.000) en COSME (gemiddeld volume circa € 45.000).

Kort na het bevroren van de data naar peildatum 1 juni 2016, heeft de Europese Commissie haar voorstel gepubliceerd welke projecten zij voornemens is te honoreren uit de CEF-call van november 2015. In deze lijst is één project in Noord-Brabant opgenomen: ERTMS level 2 (European Rail Traffic Management System) op het spoortraject Kijfhoek – Roosendaal – Belgische grens. De te verwachten subsidiebijdrage aan dit project bedraagt maar liefst 15 miljoen euro. Met dit project stijgt de score in Brabant in één keer met 9% tot 180 miljoen euro.

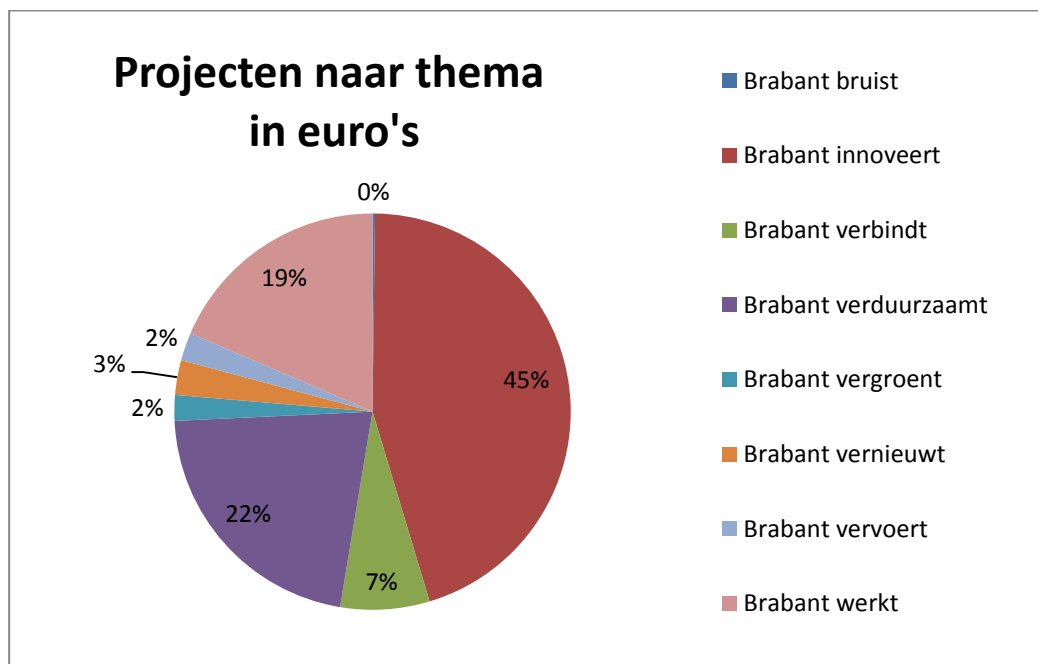
Ad. 2. De verdeling naar thema's van de Brabantse programmabegroting

Thema programma begroting	Aantal projecten	Totale subsidie
Brabant bruist	3	€ 331.526,63
Brabant innoveert	139	€ 74.492.951,06
Brabant verbindt	73	€ 12.005.128,70
Brabant verduurzaamt	110	€ 35.690.705,77
Brabant vergroent	2	€ 3.460.774,74
Brabant vernieuwt	10	€ 4.677.826,00
Brabant vervoert	13	€ 3.767.660,00
Brabant werkt	27	€ 30.577.521,04
Eindtotaal	377	€ 165.004.093,94

Tabel 2: Brabantse projecten naar thema van de programmabegroting in aantallen projecten en totale subsidie.

Grafiek 3: Projecten naar thema in aantallen

Grafiek 4: Projecten naar thema's in euro's

Enkele conclusies met betrekking tot de thema's uit het coalitieakkoord :

- 'Brabant innoveert' is met 139 projecten en een totaalbedrag van € 74.492.951,06 veruit het meest vertegenwoordigde thema binnen de verschillende verleende Brabantse aanvragen. Dit komt neer op 45% van het totaalbedrag aan ontvangen subsidies. De thema's 'Brabant verduurzaamt' (22%) en 'Brabant werkt' (19%) scoren daarna het meest, 'Brabant bruist' nauwelijks. Dit is verklaarbaar vanuit de Europese agenda waarvoor middelen beschikbaar zijn.

- 'Brabant verbindt' en 'Brabant verduurzaamt' zijn ook thema's die goed vertegenwoordigd zijn in aantallen projecten met respectievelijk 73 en 110 projecten. Al moet hier wel de opmerking gemaakt worden dat 'Brabant verbindt' met name zo goed kan scoren doordat alle Erasmus+ onder dit thema gecategoriseerd zijn. Dit komt naar voren door het kleinere subsidiebedrag dat onder dit thema valt, namelijk €12.005.128,70. Hieruit valt wederom af te leiden dat de subsidiebedragen per project in het Erasmus+ programma, kleiner zijn dan de Horizon2020-projecten die veelal onder 'Brabant innoveert' valt. Ditzelfde geldt in mindere mate voor 'Brabant verduurzaamt'. Alle ELFPO-projecten zijn onder dit thema geschaard, hierdoor valt het totaal bedrag aan subsidies lager uit dan verwacht mag worden aan de hand van het aantal projecten.
- Een thema dat minder vaak terugkomt is 'Brabant vervoert' terwijl logistiek toch een belangrijk speerpunt is voor provinciaal beleid. Slechts 13 projecten vallen onder dit thema. Qua gelande subsidiegelden is dit, na 'Brabant Bruist' de kleinste categorie, met 'slechts' € 3.767.660. Oorzaak hiervan is onder andere te vinden in het feit dat slechts twee Brabantse CEF-projecten zijn goedgekeurd in de betrokken tijdperiode.

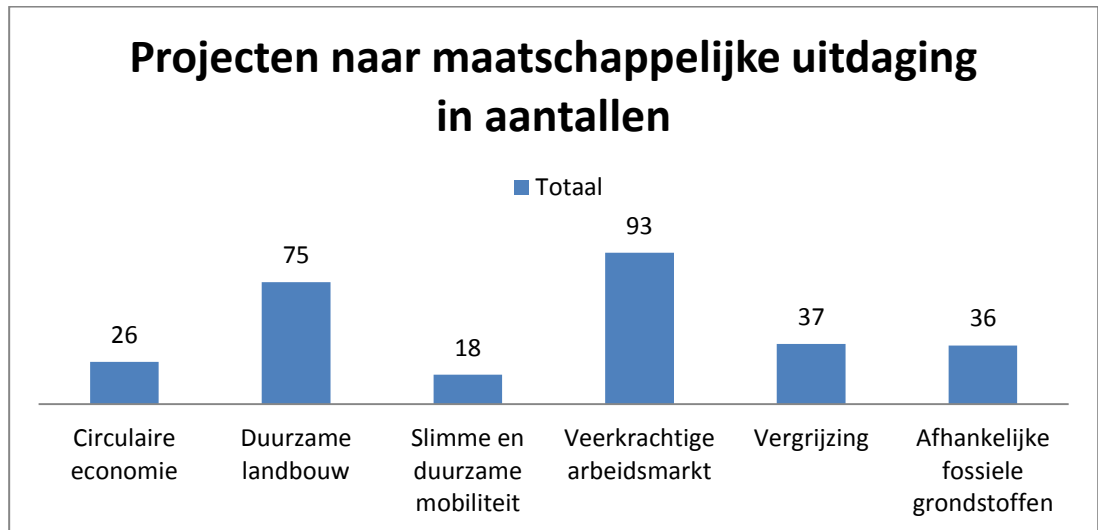
Ad. 3. De verdeling van de Brabantse projecten naar door de provincie Noord-Brabant opgestelde maatschappelijke uitdagingen

Provincie Noord-Brabant hanteert in haar eigen beleid een aantal maatschappelijke uitdagingen. De ordening naar deze maatschappelijke uitdaging is het meest arbitrair toegepast. De door Noord-Brabant benoemde uitdagingen wijken af van de 'grand societal challenges' die de Europese Commissie hanteert en die als uitgangspunt dienen voor veel programma's of calls daarbinnen.

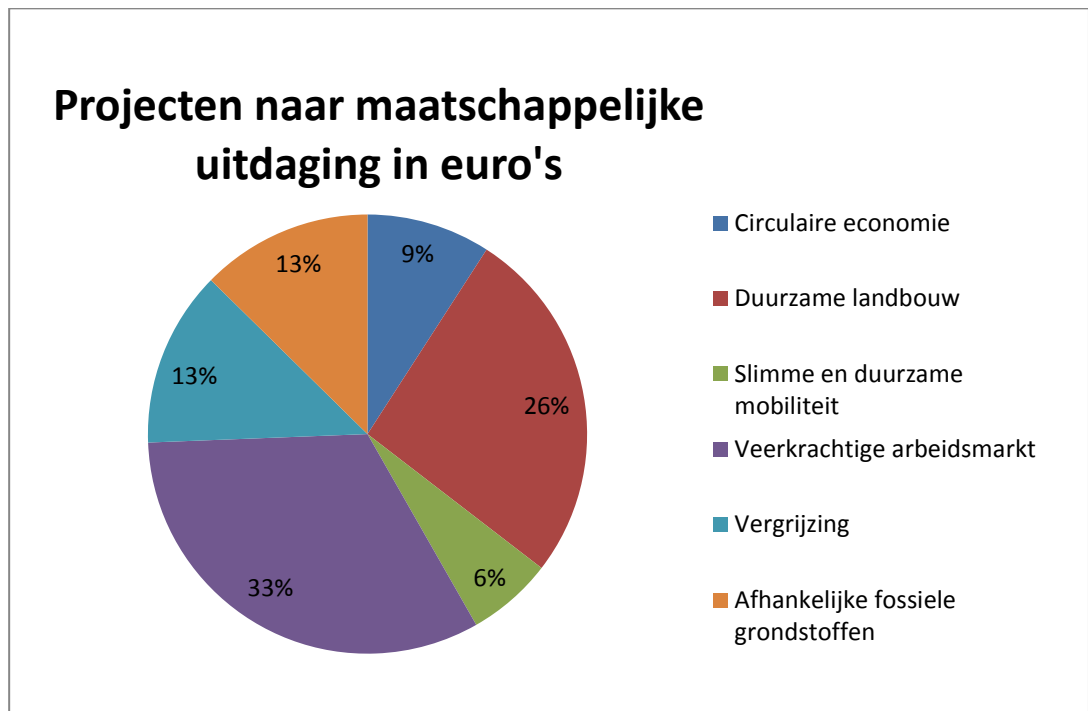
De interpretaties van projecttitels naar maatschappelijke uitdaging is het meest 'arbitrair'. Bij innovatieve projecten is zo goed als mogelijk gedacht aan het toepassingsgebied van de innovatie. Arbeidsmarktprojecten zijn allemaal gecategoriseerd onder 'veerkrachtige arbeidsmarkt', zorgprojecten allemaal onder 'vergrijzing'.

Maatschappelijke uitdaging	Aantal projecten	Totale subsidie
Circulaire economie	26	€ 14.911.510,96
Duurzame landbouw	75	€ 13.724.155,28
Slimme en duurzame mobiliteit	18	€ 6.124.663,96
Veerkrachtige arbeidsmarkt	93	€ 42.870.535,64
Vergrijzing	37	€ 16.013.198,70
Afhankelijke fossiele grondstoffen	36	€ 19.826.923,75
Totaal gecategoriseerd	285	€ 113.470.988,29
Niet gecategoriseerd	92	€ 51.533.105,65
Eindtotaal	377	€ 165.004.093,94

Tabel 3: Brabantse projecten naar maatschappelijke uitdaging in aantallen projecten en totale subsidie

Grafiek 5: Projecten naar maatschappelijke uitdaging in aantallen

Grafiek 6: Projecten naar maatschappelijke uitdaging in euro's

Wanneer gekeken wordt naar de door de provincie Noord-Brabant opgestelde maatschappelijke uitdagingen valt een aantal zaken op.

- Grootste categorieën binnen de maatschappelijke uitdagingen zijn 'Veerkrachtige arbeidsmarkt' en 'Niet gecategoriseerd'. Onder 'Veerkrachtige arbeidsmarkt' vallen veel projecten omdat alles ESF- en Erasmus+-projecten onder deze uitdaging zijn geschaard;

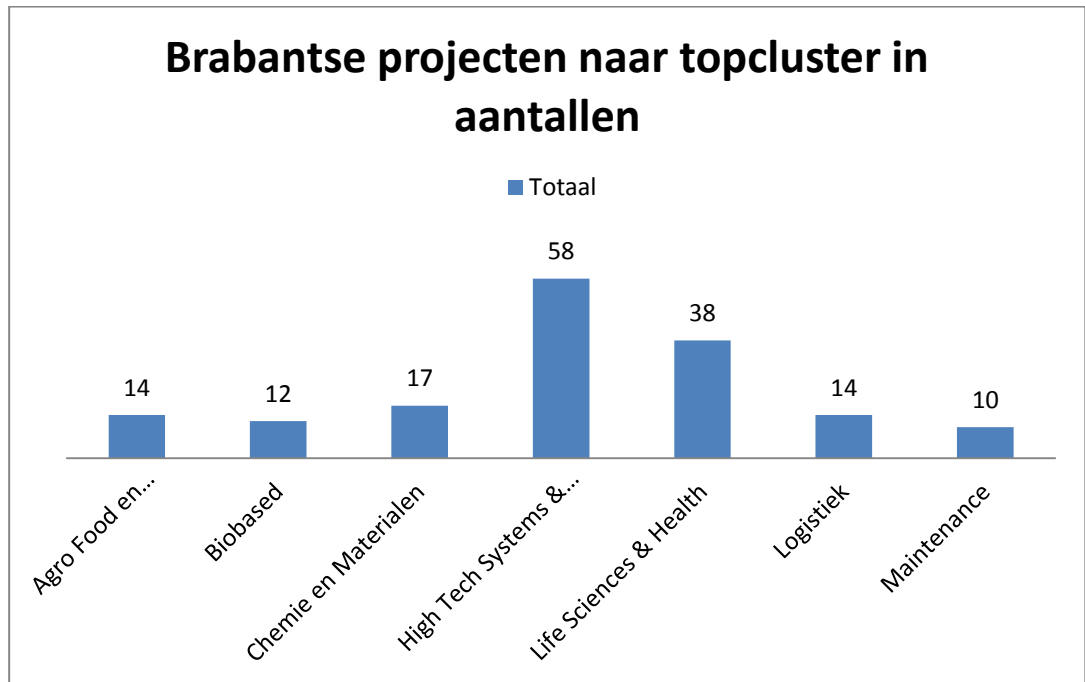
- Onder 'Niet van toepassing' staan bijna allemaal projecten die onder 'Brabant innoveert' vallen. De veelal innovatieve projecten, vaak gelinkt aan HTSM, zijn op basis van de openbaar toegankelijke gegevens niet goed te koppelen aan een Brabantse maatschappelijke uitdaging;
- Een andere goed vertegenwoordigde categorie is 'Duurzame landbouw', deze maatschappelijke uitdaging wordt vooral gevoed door de vele projecten onder ELFPO die allemaal onder deze uitdaging geschaard zijn;
- Andere goed vertegenwoordigde maatschappelijke uitdagingen zijn 'Vergrijzing' en 'Afhankelijke fossiele grondstoffen'. Onder 'Vergrijzing' worden vooral projecten geschaard die te koppelen zijn aan het medische innovaties van Philips in Eindhoven;
- Kleinste categorieën zijn 'Circulaire economie' en 'Slimme en duurzame mobiliteit'.

Ad.4. De verdeling van Brabantse projecten naar de door de provincie Noord-Brabant opgestelde topclusters

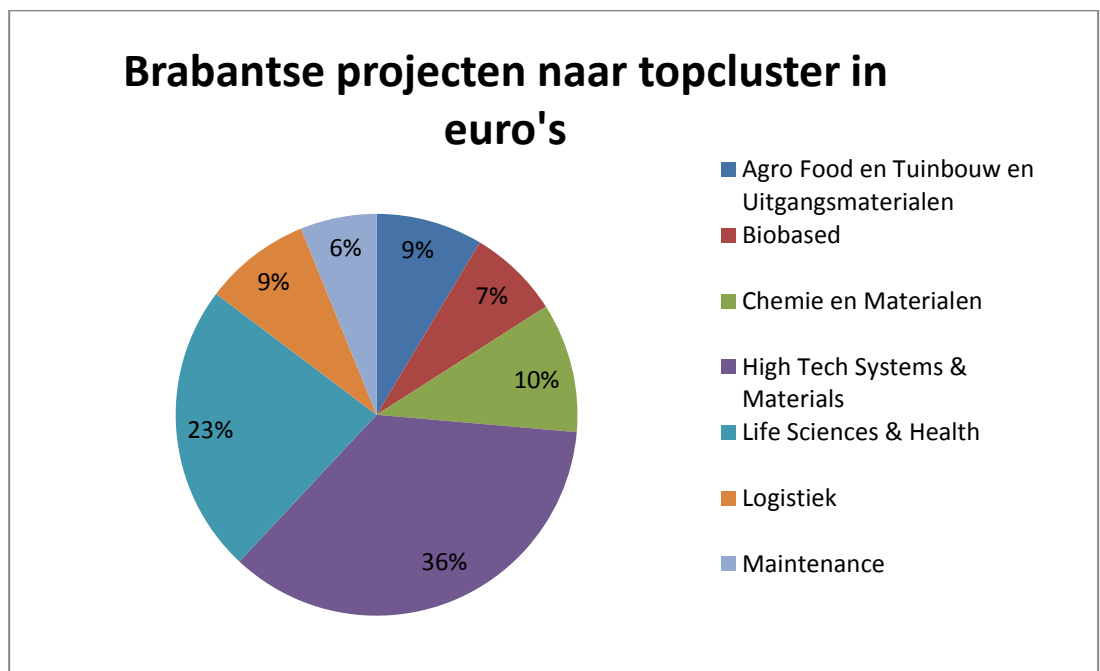
De categorisering naar topcluster is uitsluitend gedaan voor economisch getinte projecten. Grosso modo de projecten die zijn geschaard onder 'Brabant innoveert'. Dit betreft met name projecten onder Horizon2020 en OPZuid, deels onder Interreg en POP. Deze categorisering dekt ruim 50% van alle projecten, zowel naar aantal als naar geïnventariseerde euro's.

Topcluster	Aantal projecten	Totale subsidie
Agro Food en Tuinbouw en Uitgangsmaterialen	14	€ 7.211.473,67
Biobased	12	€ 6.224.845,63
Chemie en Materialen	17	€ 11.413.234,58
High Tech Systems & Materials	58	€ 34.480.103,65
Life Sciences & Health	38	€ 16.593.123,25
Logistiek	14	€ 4.213.326,20
Maintenance	10	€ 5.621.599,74
Totaal gecategoriseerd	163	€ 85.757.706,72
Niet gecategoriseerd	214	€ 79.246.387,22
Eindtotaal	377	€ 165.004.093,94

Tabel 4: Brabantse projecten naar topcluster in aantallen projecten en totale subsidie

Grafiek 7: Projecten naar Brabantse topclusters in aantallen

Grafiek 8: Projecten naar Brabantse topcluster in euro's

Enkele opvallende punten uit de ordening naar topcluster:

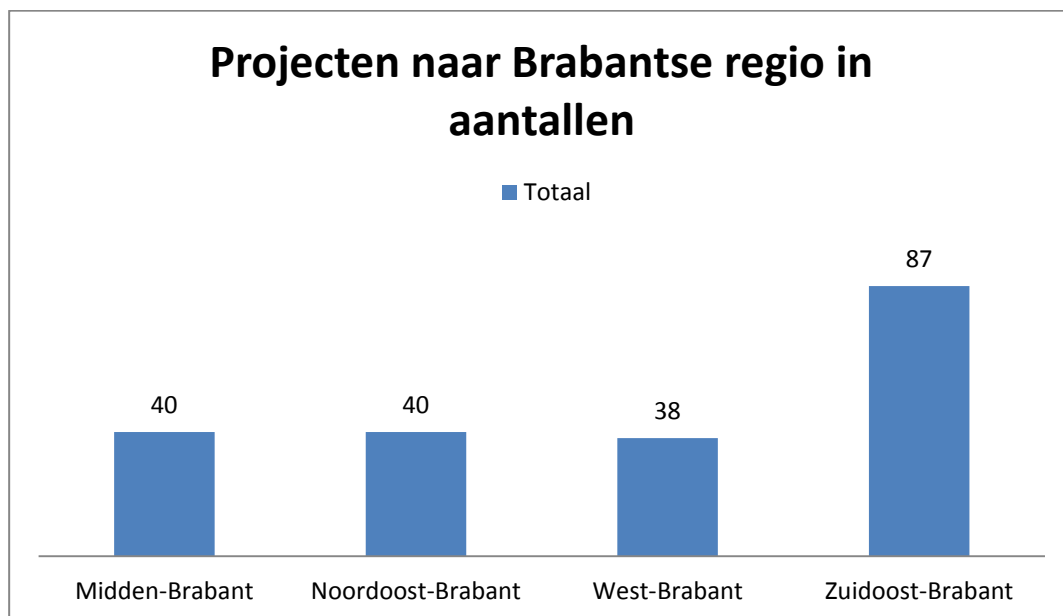
- High tech systems & materials is als topcluster het meest dominant (40%), gevolgd door Life sciences & health (19%) en Chemie (13%). Dit komt met name door de sterke clusters HTSM en Life Sciences & Health rondom Eindhoven.

- De relatief geringe score voor Logistiek en voor Maintenance valt op. De ambities voor deze topclusters zijn hoog en de economische en maatschappelijke vraagstukken voor deze sectoren omvangrijk. Deze sectoren an sich scoren minder op mate van innovativiteit, wat bij veel economische programma's wél een speerpunt is. Onder andere topclusters zullen innovatieve projecten zijn opgenomen die zich wel richten op deze topclusters, maar als crossover hun basis in een ander topcluster hebben, bijvoorbeeld HTSM.
- Ogenscheinlijk onevenwichtige scores zijn mogelijk mede te verklaren door het relatief hoge aantal niet gecategoriseerde projecten.

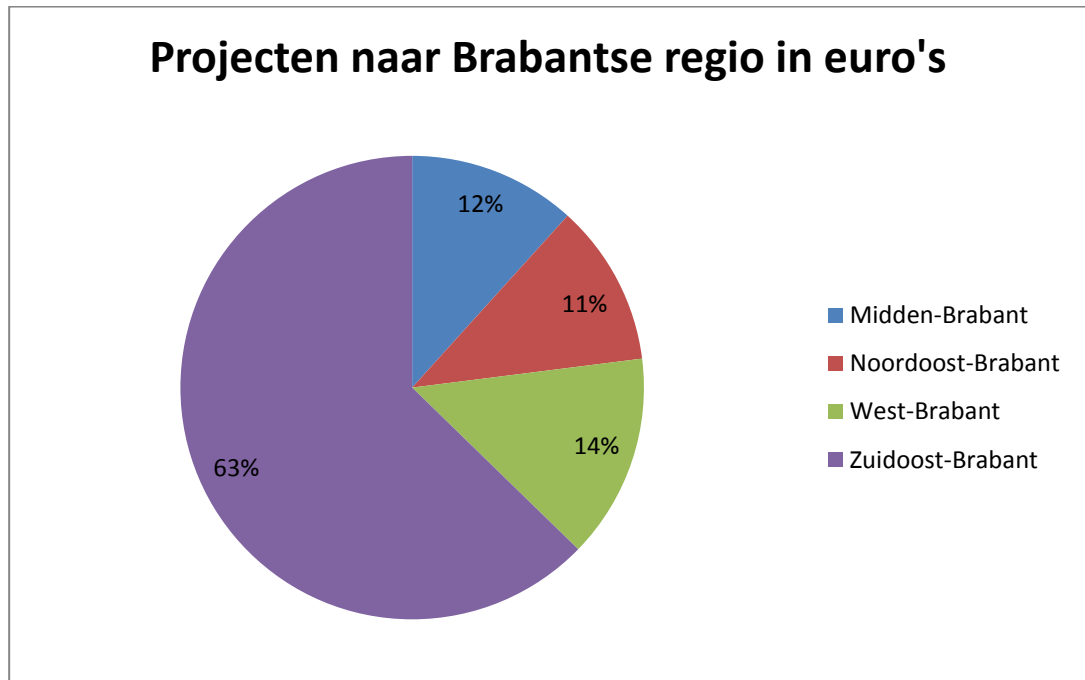
Ad. 5. De verdeling van projecten met Brabantse penvoerder naar Brabantse regio

Regio	Aantal projecten	Totale subsidie
Midden-Brabant	40	€ 11.022.191,43
Noordoost-Brabant	40	€ 10.648.108,61
West-Brabant	38	€ 13.454.994,49
Zuidoost-Brabant	87	€ 59.078.184,20
Totaal Brabantse penvoerders	205	€ 94.203.478,73
Projecten penvoerder buiten Brabant	173	€70.800.615,21
Totaal	377	€ 165.004.093,94

Tabel 5: Verdeling van projecten naar Brabantse regio in aantallen projecten en totale subsidie.

Grafiek 9: Projecten verdeeld naar Brabantse regio.

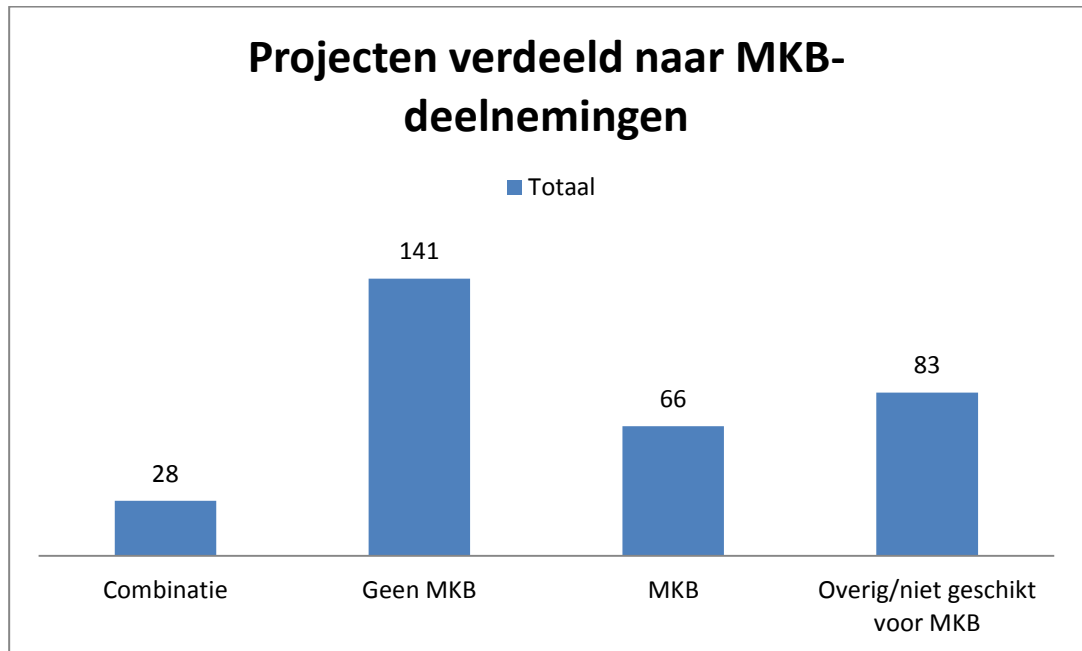
Grafiek 10: Projecten naar Brabantse regio's in euro's

Met betrekking tot de herkomstregio van de verschillende penvoerders van Brabantse projecten valt onderstaande op:

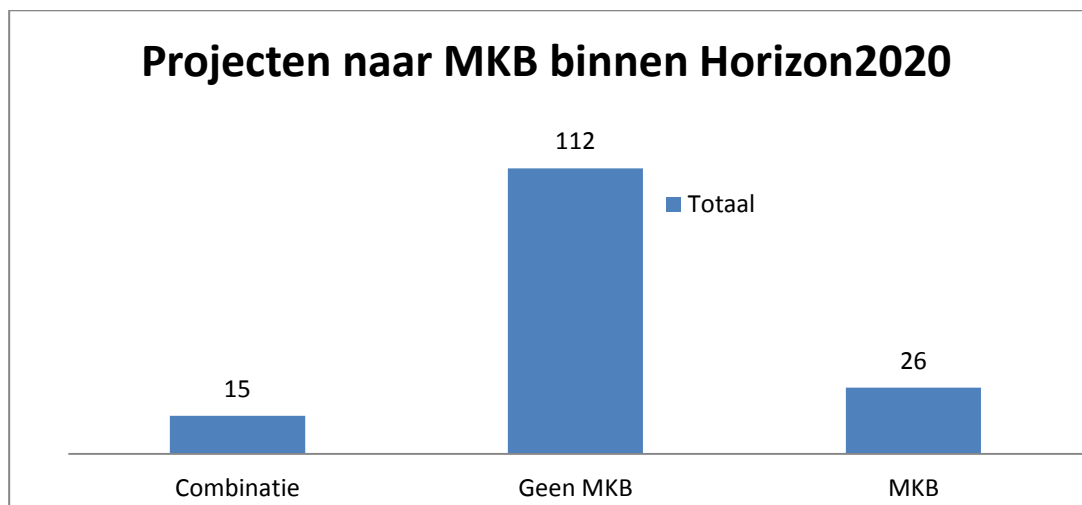
- Een fors deel van de projecten is afkomstig van ondernemingen gevestigd in Zuidoost-Brabant. Zowel in aantallen projecten als de totale subsidie: Zuidoost-Brabant is verantwoordelijk voor 42% van het aantal projecten en heeft daarmee 63% van de euro's binnen gehaald (gemeten naar projecten met Brabantse penvoerder en zijn locatie). Vooral met betrekking tot totale subsidie is het verschil opvallend. Zuidoost-Brabant haalt meer subsidie op dan alle overige regio's samen;
- De verdeling tussen Midden-, Noordoost- en West-Brabant is onderling zowel in aantallen als euro's gelijk;
- Wanneer gekeken wordt naar de vestigingsplek van de hoofdaanvrager valt op dat Eindhoven veruit de locatie is die het vaakst voorkomt, namelijk 60 keer. Op een tweede plek volgt Tilburg met 22 projecten;
- Vooruitlopend op 'ad 7.' hierna, wordt op deze plek reeds vermeld dat bij 29 van de 153 Horizon2020-projecten met Brabantse deelname, de penvoerder is gevestigd in Eindhoven (19% van de gevallen). Dit legt de basis voor een flink deel van het regionale overwicht in deze statistieken.

Ad. 6. Brabantse projecten verdeeld naar MKB-deelnemers, niet-MKB-deelnemers, combinatie en overig/projecten waar MKB niet voor in aanmerking komt

Voor een aantal programma's is gelukt de deename door MKB inzichtelijk te krijgen. Dit betreft met name Horizon2020 en de geografische programma's. Niet alle programma's of specifieke calls zijn geschikt c.q. bedoeld voor MKB. Binnen de Horizon2020-database is deelname door meer gedetailleerd MKB te achterhalen. Deze categorisering volgen hierna.

Grafiek 11: Projecten verdeeld naar MKB-deelnemingen

Grafiek 12: Projecten binnen Horizon2020 verdeeld naar MKB-deelnemingen

- Overig/niet geschikt voor MKB zijn programma's, waar het MKB niet voor in aanmerking komt, denk hierbij bijvoorbeeld aan Erasmus+.
- Wanneer gekeken wordt naar het type bedrijf betrokken bij de Brabantse aanvragen, dan valt op dat bij een groot aantal van de aanvragen het MKB betrokken is.
- Binnen Horizon2020 is de grootste categorie nog altijd 'Niet-MKB'. Hieruit blijkt dat een groot deel van de calls vooral haalbaar is voor grotere bedrijven, omdat internationale samenwerking vereist is en aanvragen veel mankracht vergen.

- Opgemerkt dient ook te worden dat veel van deze MKB'ers gevestigd zijn rondom Eindhoven. Echter voor Horizon2020-begrippen is het percentage MKB / Combinatie van MKB en niet-MKB erg hoog en met name hoger dan in andere regio's te zien is.

Ad. 7. De samenwerkingspartners per land in Horizon2020 en locatie buitenlandse penvoerders

Binnen de projecten onder Horizon2020 is in detail gekeken naar het land waar samenwerkingspartners zijn gevestigd. Voor projecten met een buitenlandse penvoerder is vervolgens tevens in kaart gebracht in welke plaats die penvoerder is gevestigd.

Tabel 6. Partners en penvoerders (binnen Horizon2020) naar land

Land			Land		
Duitsland	68	21	Turkije	5	-
Verenigd Koninkrijk	50	18	Cyprus	4	2
Frankrijk	44	7	Roemenië	3	-
België	37	10	Slowakije	3	-
Italië	37	8	Verenigde Staten (niet-EU)	3	-
Spanje	32	16	Bulgarije	2	-
Oostenrijk	23	5	Estland	2	-
Griekenland	20	4	IJsland	2	-
Zwitserland (niet-EU)	17	1	Luxemburg	2	-
Zweden	14	4	Taiwan (niet-EU)	2	-
Finland	14	1	Australië (niet-EU)	1	-
Polen	10	1	Canada (niet-EU)	1	-
Portugal	10	1	Kenia (niet-EU)	1	-
Israël (niet-EU)	10	-	Kirgizië (niet-EU)	1	-
Denemarken	9	1	Kroatië	1	-
Hongarije	9	-	Letland	1	-
Noorwegen	6	5	Rusland (niet-EU)	1	-
Ierland	6	1	Servië	1	-
Tsjechië	6	-	Uganda (niet-EU)	1	-
Slovenië	5	-	Vietnam (niet-EU)	1	-

= partners

= penvoerders

Op de volgende pagina's zijn hiervan infographics opgenomen.

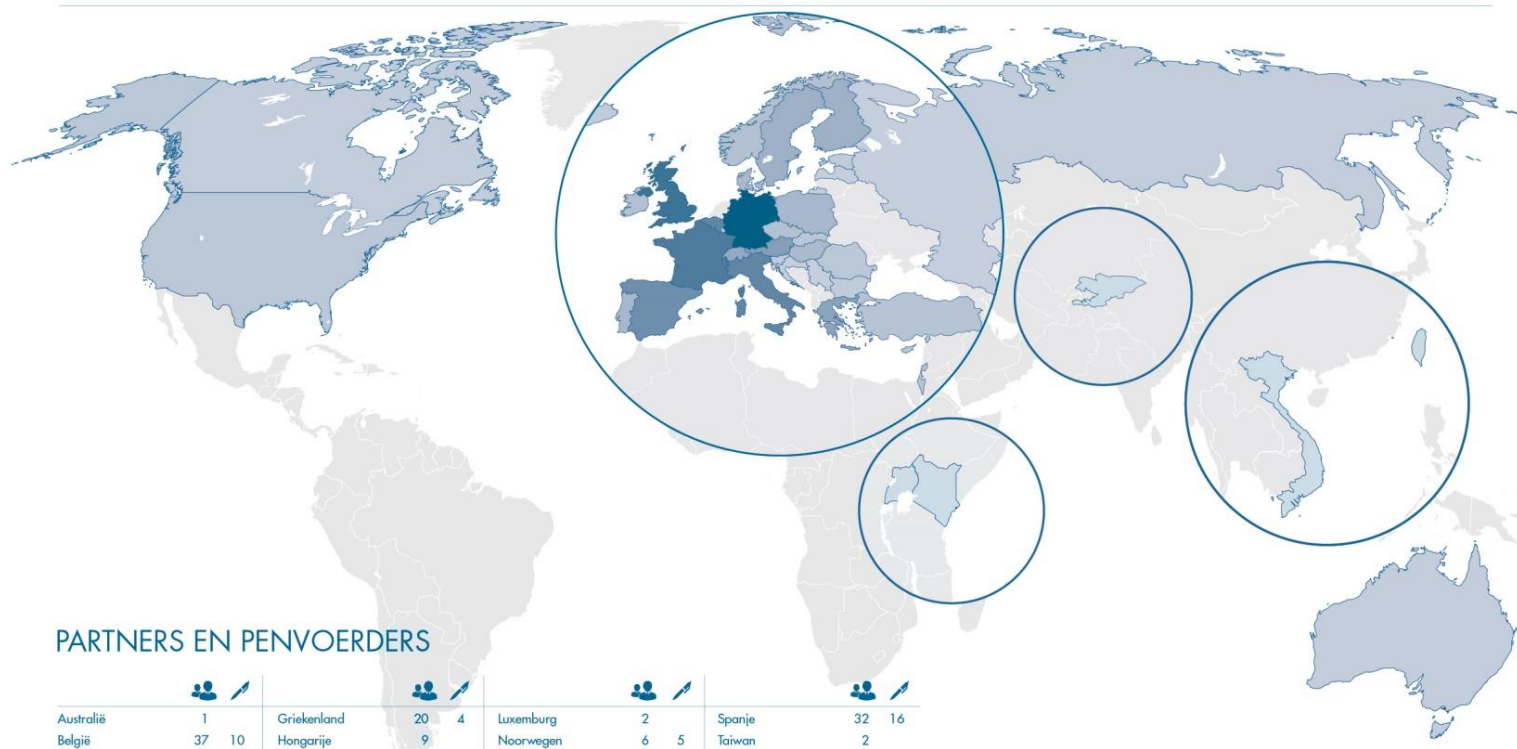
Enkele relevante constatering:

- Het blijkt dat er vooral samengewerkt wordt met organisaties uit Duitsland (68), Verenigd Koninkrijk (50), Frankrijk (44), België (37) en Italië (37). Dit weerspiegelt het belang van nabijheid;
- Horizon2020 biedt de mogelijkheid samen te werken met partners buiten de Europese Unie. Daarvan wordt in beperkte mate gebruik gemaakt.
- Binnen deze populatie is het aantal samenwerkingsprojecten met partners uit Israël (10) opvallend. Dit land is onderwerp van de internationaliseringsstrategie van Noord-Brabant;
- De penvoerders van de Horizon2020-projecten zijn 35x gevestigd in Noord-Brabant, 12x elders in Nederland, 105x buiten Nederland in Europa en 1x buiten de EU (Zwitserland);

- De buitenlandse penvoerders zijn erg verspreid gevestigd. Ook in deze ranglijst staat Duitsland bovenaan (21), met binnen Duitsland een concentratie rond München (7).
- Van de 153 Horizon2020-projecten met Brabantse deelname is de penvoerder in 29 gevallen gevestigd in Eindhoven (19%);
- Zowel in het aantal projecten met partners in Duitsland als in de locatie van buitenlandse penvoerders is de nadruk herkenbaar die Noord-Brabant legt op handelsrelaties met Beieren en Baden-Württemberg.

Grafiek 13: Samenwerkingspartners per land (Horizon2020-projecten)

INTERNATIONALE SAMENWERKINGEN

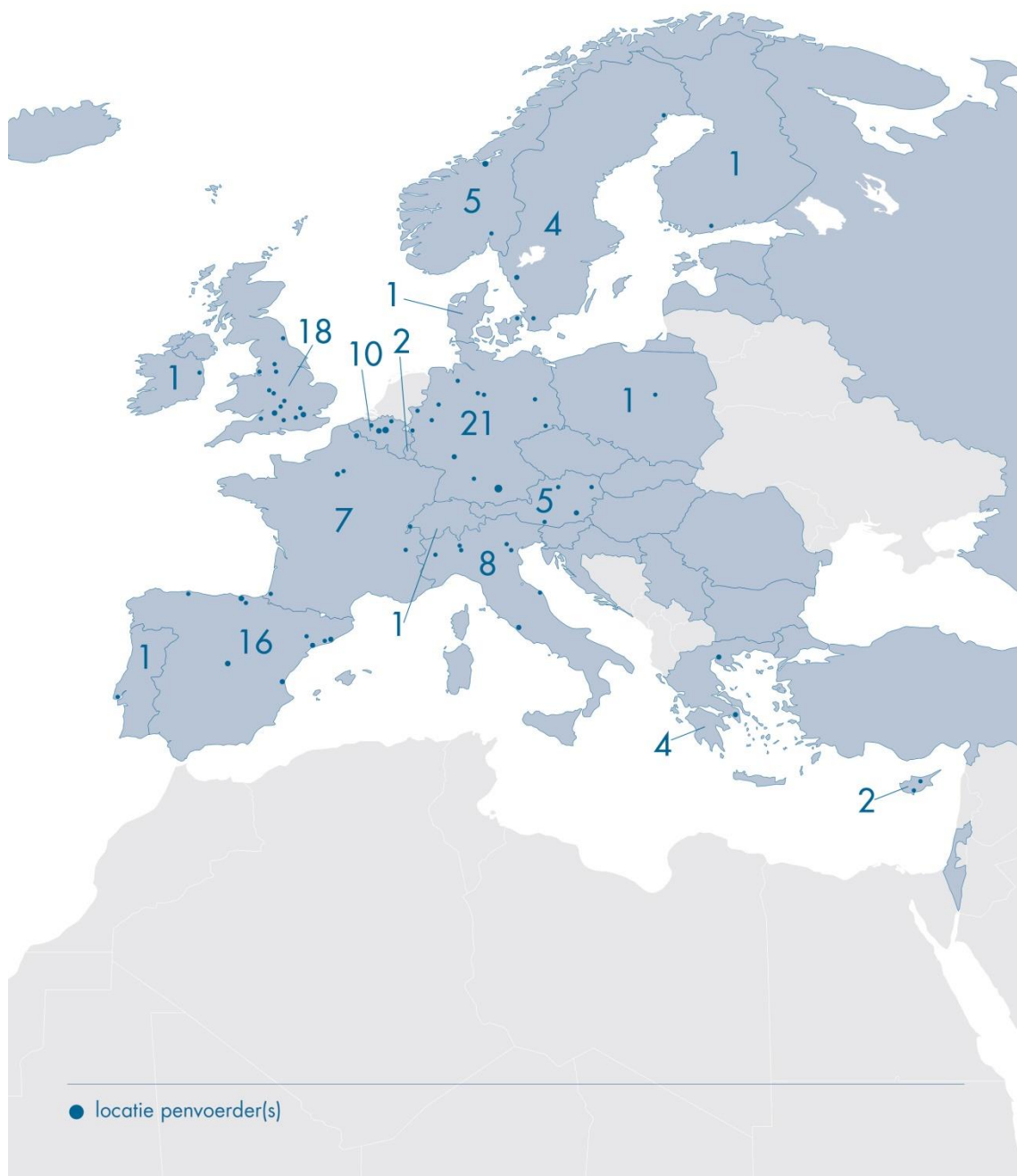

PARTNERS EN PENVOERDERS

											
Australië	1		Griekenland	20	4	Luxemburg	2		Spanje	32	16
België	37	10	Hongarije	9		Noorwegen	6	5	Taiwan	2	
Bulgarije	2		Ierland	6	1	Oostenrijk	23	5	Tsjechië	6	
Canada	1		Jsland	2		Polen	10	1	Turkije	5	
Cyprus	4	2	Israël	10		Portugal	10	1	Uganda	1	
Denemarken	9	1	Italië	37	8	Roemenië	3		Verenigd Koninkrijk	50	18
Duitsland	68	21	Kenia	1		Rusland	1		Verenigde Staten	3	
Estland	2		Kirgizië	1		Servië	1		Vietnam	1	
Finland	14	1	Kroatië	1		Slovenië	5		Zweden	14	4
Frankrijk	44	7	Letland	1		Slowakije	3		Zwitserland	17	1

Grafiek 14: Locaties buitenlandse penvoerders (Horizon2020-projecten)

LOCATIES PENVOERDERS

vijf

Analyse en reflectie

Disclaimer

Zowel in de samenvatting als in de inleiding staat hiervoor reeds vermeld dat er enkele haken en ogen zitten aan de gegevens. Zonder afbreuk te willen doen aan het uitvoerige en betekenisvolle karakter van deze inventarisatie, mag niet onvermeld blijven dat:

- de selectie van Europese programma's niet volledig is – er is ingezoomd op programma's die voor Noord-Brabant het meest van belang zijn;
- de gegevensverzameling is gedaan op basis van openbaar toegankelijke bronnen, directe contacten met uitvoeringsorganisaties en beleidsmedewerkers;
- de categorisering is gedaan op basis van beschikbare informatie, doordachte interpretatie daarvan en verificatiegesprekken met provinciale medewerkers.

Hierna volgt nadere reflectie op de dataverzameling. Ook zijn enkele vingeroefeningen opgenomen ten aanzien van de relatieve prestatie van Noord-Brabant en extrapolatie van de nu geïnventariseerde bijdrage van Europa een Brabantse projecten.

Reflectie op de dataverzameling

Het is gebleken dat de digitale, openbare databases goed op orde zijn. De informatie is toegankelijk, in het algemeen goed te herleiden naar Brabantse partners en is behoorlijk actueel.

De exacte categorisering naar Brabantse dimensies daarentegen is lastig. Deze worden uiteraard niet in de databases geregistreerd. De categorisering is met name gedaan op basis van de projecttitel, aangevuld met beschouwing op de betrokken partners en – waar beschikbaar – korte projectsamenvattingen op programmawebsites. Met een aanvullende, uitvoerige detailtoets op alle geïdentificeerde projecten kan de categorisering worden verbeterd; enerzijds check op de gegeven categorisering, anderzijds ter categorisering van nu nog niet (volledig) gelabelde projecten (de regels 'niet gecategoriseerd' in de tabellen in hoofdstuk 4).

Met name data over verleende subsidies is beschikbaar via de openbare digitale databronnen. Wanneer het gaat over afgewezen financiering of financiering in aanvraag, dan zijn deze gegevens summier. Zo zijn voor een groot programma zoals Horizon2020 geen van deze gegevens beschikbaar en zijn alleen goedgekeurde aanvragen te achterhalen. Met de provincie Noord-Brabant is dan ook afgesproken dit monitoringsysteem zo in te richten dat alleen goedgekeurde aanvragen opgenomen worden.

De nulmeting voor inventarisatie voor Noord-Brabant uit het monitoringsysteem van ERAC is gefixeerd op 1 juni 2016. Hierna is de database niet meer geactualiseerd. Uitzondering is gemaakt voor ELFPO (POP3). Gezien het belang van dit programma zijn hiervan de eerste goedgekeurde projecten opgenomen die dateren van de eerste helft van juli 2016.

Verder zijn ook pas de eerste calls met betrekking tot Interreg Europe, NWE, EMR en 2 Seas goedgekeurd terwijl Interreg Deutschland-Nederland en Vlaanderen-Nederland al verder in hun uitvoering zijn. Deze programma's leveren dan ook veel meer hits op met Brabantse partners dan de overige Interreg-programma's. Dit kan het beeld opwekken dat binnen dit programma veel meer Brabantse projecten plaatsvinden, maar dit komt dus doordat Vlaanderen-Nederland en Deutschland-Nederland al verder zijn in de uitvoering van hun programma.

Bij CEF-projecten en Eurostars-projecten is uit de database niet altijd op te maken hoeveel financiering nu daadwerkelijk terecht komt bij Brabantse partners. In deze gevallen is er voor gekozen om een indicatie van dit bedrag te berekenen door het totaal bedrag te delen door het aantal partners en aan de hand hiervan te bepalen welk deel enkel rekenkundig gemiddeld bij de Brabantse partners terecht zal komen.

Verder dient nog notie gemaakt te worden van de verschillende TNO-projecten die gevonden zijn in de Horizon2020 databases en opgenomen zijn in het monitoringsysteem. Aan de openbare databases is niet te zien in welke provincie de activiteiten uitgevoerd worden en waar de subsidies landen. Aangezien de hoofdvestiging van TNO in Zuid-Holland ligt, staan alle aanvragen dus ook op deze vestiging en is nergens te achterhalen welke TNO-projecten in Noord-Brabant uitgevoerd worden. Uit het interview dat ERAC heeft gevoerd met TNO in het kader van een ander onderzoek blijkt echter dat ruwweg 40% van de TNO-projecten in Noord-Brabant wordt uitgevoerd. Deze schatting hebben wij ook aangehouden in dit project. Wij hebben alle subsidiebedragen van projecten waarbij TNO betrokken is vermenigvuldigd met 0,4 om zo een beter beeld te krijgen van het totale subsidiebedrag. Voor selectie op projectniveau is te weinig informatie beschikbaar. Er zijn in totaal 318 Brabantse projecten gelokaliseerd, maar hier zijn dus alle TNO-projecten bij opgeteld. Het kan dus dat wanneer er meer inzicht is in de TNO-projecten dit totaal nog naar beneden kan worden gesteld.

Relatieve belang van inzet versus euro's

Geografische programma's versus thematische programma's

Uit de cijfers blijkt dat Noord-Brabant ruim 57 miljoen euro (32%) put uit regionaal gelabelde middelen: ESF, OPZuid, POP3 en Interreg. Dit zijn de geografische programma's van de Europese Commissie, waarbij de regio sturingsmogelijkheden heeft. Binnen Nederland gaat dit niet tot nauwelijks op voor ESF, dat nationaal wordt geprogrammeerd. Exclusief ESF – dat vanaf Rijksniveau wordt toebedeeld aan arbeidsmarktregio's – heeft provincie Noord-Brabant sturende invloed op circa 31,5 miljoen euro, oftewel 19% van de totale geïnventariseerde subsidies.

De thematische programma's – uitgevoerd onder directe programmering door de Europese Commissie zelf – zijn dus goed voor 68% van de euro's die in Brabant belanden. Enkel en alleen Horizon2020 daarin is al goed voor 55% van de euro's (ruim 90 miljoen euro). Uit onze werkzaamheden ontleen wij de indruk dat de provinciale aandacht hoofdzakelijk is gericht op de geografische programma's. Dit is wellicht opmerkelijk gezien het relatief geringere belang. Het is echter zeer begrijpelijk, omdat de provincie juist in die programma's eigen sturing kan inbrengen.

Men zou op basis van deze cijfers immers kunnen interpreteren dat deze programma's van groter belang zijn voor de provincie, dan de kleinere geografische programma's. Dit zou echter te kort door de bocht zijn. Weliswaar heeft een groter subsidiebedrag meer individuele impact voor het betreffende project. Bij de geografische programma's daarentegen is de provincie betrokken in programmering en uitvoering. In die betrokkenheid heeft de provincie grote mogelijkheden tot sturing van de inhoud op aansluiting naar provinciale beleidsdoelen en maatschappelijke uitdagingen. Door deze sturing hebben de projecten binnen de geografische programma's meer koppeling met de verschillende provinciale agenda en daarmee meer impact voor de regio als geheel.

Door de uitvoering in de regio zelf, worden aanvragers beter begeleid en ondersteund. Dit leidt tot een hogere slaagkans van aanvragen. Geografische programma's zijn daarmee meer bereikbaar, meer toegankelijk voor organisaties, dan de grote thematische programma's die met afstandelijke procedures en ondoorzichtige beoordelingen lage slagingspercentages kennen. Ter illustratie: van de Brabantse aanvragen onder OPZuid is 27% gehonoreerd, onder Horizon2020 ligt het percentage voor Nederland op 4% tot 19% (verschillende calls)². Ten slotte is het belangrijk op te merken dat bij geografische programma's de impact van projecten nog eens wordt vergroot door de inzet van provinciale cofinanciering.

Noord-Brabant in perspectief

Verworven euro's ten opzichte van het Bruto Regionaal Product

Op basis van vergelijkbare analyses voor Limburg en Zuid-Holland blijkt dat de score aan Europese middelen tussen deze drie provincies redelijk met elkaar in lijn liggen, wanneer wij dit afzetten tegen het bruto regionaal product³:

⇒ Provincie Noord-Brabant (incl. ERTMS)	0,181%
⇒ Provincie Zuid-Holland	0,177%
⇒ Provincie Noord-Brabant (excl. ERTMS)	0,165%
⇒ Provincie Limburg	0,164%

Deze momentopname is erg getekend door grote CEF-projecten. In Limburg zijn twee subsidies in 2015 verleend en derhalve opgenomen in de score. In Noord-Brabant is het project ERTMS Kijfhoek-Roosendaal niet inbegrepen, omdat de verlening (ad € 15,9 miljoen euro) op moment van schrijven nog een advies binnen de Europese Commissie is. Wanneer dat project al wel zou worden meegerekend, is de score voor Noord-Brabant 0,18%.

Verworven euro's per inwoner

Een andere variabele die kan worden berekend, is hoeveel euro per inwoner terecht komt in de drie onderzochte provincies. Dit levert het volgende overzicht op:

⇒ Provincie Noord-Brabant (incl. ERTMS)	€ 72,14
⇒ Provincie Zuid-Holland	€ 69,53
⇒ Provincie Noord-Brabant (excl. ERTMS)	€ 66,13
⇒ Provincie Limburg	€ 53,77

² Bron: Brief van Ministerie EZ aan de Tweede Kamer d.d. 28 mei 2015

³ Bedrag uit de inventarisatie afgezet tegen het Bruto Regionaal Product 2014 (bron: CBS).

Er kan dus worden gesteld worden dat de provincie Noord-Brabant profiteert van de verschillende Europese subsidieprogramma's en dat er sprake is van de grootste netto-opbrengst per inwoner van de verschillende onderzochte provincies.

Ook bij deze score moet er op gelet worden dat dit slechts een momentopname is en dat de cijfers van Zuid-Holland gekleurd worden door enkele grote CEF-projecten. De invloed van dergelijke grote projecten blijkt bijvoorbeeld ook uit het feit dat binnen de provincie Brabant een groter aantal projecten wordt uitgevoerd ten opzichte van de provincie Zuid-Holland. Wanneer CEF bij alle drie deze provincies geheel buiten beschouwing wordt gelaten, krijgen we een groter verschil tussen Noord-Brabant en Zuid-Holland. In deze theoretische situatie is de opbrengst per inwoner in Brabant € 65 en in Zuid-Holland € 51. Dit is een vrij fors verschil van € 14, oftewel ruim 27%.

Ranking individuele begunstigden Horizon2020

De Europese Commissie heeft binnen Horizon2020 een eigen monitoring uitgevoerd naar individuele begunstigden. Hieruit blijkt dat enkele Brabantse organisaties goed scoren. Zo is de Technische Universiteit Eindhoven internationaal gezien de 26ste best presterende universiteit binnen het programma. Ten opzichte van andere Nederlandse universiteiten is dit een hoge positie: van de 33 Nederlandse kennisinstellingen in Horizon2020 hebben alleen TU Delft en de beide Amsterdamse universiteiten (inclusief VU Medisch Centrum) hoger gescoord tot dusverre. ASML, Philips Electronics en Philips Medical behoren tot de top vijftig van bedrijven binnen het Horizon2020-programma. Op organisatieniveau kan dus gesteld worden dat Brabantse partijen goed meedraaien in dit programma.

Wanneer er gekeken wordt naar andere programma's valt bijvoorbeeld ook op dat dat Brabantse partijen goed scoren binnen Erasmus+, maar minder binnen CEF. Binnen EFSI zijn helemaal geen projecten goedgekeurd. Een goede score is echter te zien binnen Eurostars. Het is echter erg lastig om een oordeel te geven in algemene zin of Brabant het nu goed doet of niet. Zoals hierboven beschreven zijn er Brabantse partijen die tot de koplopers in Europe gerekend kunnen worden.

Historische score Zuidoost-Brabant onder het Zevende Kaderprogramma

Als we verder terugkijken in de tijd en de periode 2007-2013 erbij pakken, zien we dat Zuidoost-Brabant de vijfde best presterende regio is in Nederland wat betreft KP7, de voorloper van Horizon2020. Maar liefst 10% van alle Nederlandse KP7-gelden, is neergeslagen in deze regio. Van de overige Brabantse regio's zijn helaas geen cijfers bekend. Hieronder is in een tabel een vergelijking gemaakt tussen Nederlandse regio's in KP7:

Regio	Deelnames	% van totaal NL deelnames	EC contributie (in miljoenen €)	% van totaal NL EC contributie
Groot-Amsterdam	1.363	17%	582,52	17%
Delft-Westland	1.068	13%	443,14	13%
Utrecht	809	10%	352,06	11%
Veluwe	727	9%	247,37	7%
Zuidoost-Noord-Brabant	697	9%	323,58	10%

Naast de analyses die zijn gemaakt aan de hand van de draaitabellen, valt nog een aantal algemene zaken op:

- Wanneer wordt ingezoomd op penvoerderschappen binnen Horizon2020, blijkt dat deze rol meestal bij buitenlandse partners ligt. Brabantse partijen zijn slechts zelden penvoerder. Als er al een Brabants penvoerderschap is, dan is dit meestal een Eindhovense partij;
- Verder valt op dat de Universiteit van Tilburg bij weinig Horizon2020-projecten betrokken is. In totaal bij acht projecten, waarvan drie als penvoerder. Dit is begrijpelijk vanuit de relatieve 'nieuwheid' van sociale wetenschappen in Horizon2020 (na de opeenvolgende Kaderprogramma's die hoofdzakelijk technisch wetenschappelijk waren gericht), maar ook opvallend aangezien de sociale component steeds belangrijker wordt binnen Horizon2020. Na een opstartperiode lijken hier nog meer kansen voor de UvT te liggen;
- Van de in totaal 84 Nederlandse Eurostars-projecten zijn er 16 Brabants. Dit komt neer op bijna één op de vijf projecten. Een erg hoge score in nationaal perspectief;
- Eerder is al vermeld dat er in totaal 29 projecten zijn goedgekeurd onder OPZuid (EFRO). Daarnaast zijn echter 78 projecten afgewezen. Wanneer dit vergeleken wordt naar het totaal aantal beoordeelde projecten (107) valt op te maken dat in totaal 73% van de Brabantse aanvragen is afgewezen. Dit komt neer op succesratio van 27%. Deze ratio is gelijk aan Limburg: 12 verleningen uit 45 aanvragen.
- Binnen Horizon2020 bestaat een apart MKB-instrument. Binnen deze apart MKB-calls zijn in totaal 76 Nederlandse projecten goedgekeurd. Hiervan worden er in totaal 13 uitgevoerd door een Brabantse MKB'er. Dit komt neer op 17% van het totaal. Alleen Noord- en Zuid-Holland scoren wat dit betreft beter met respectievelijk 25% en 24% van het totaal.

Impact van Europese euro's ten opzichte van provinciale begroting

Als de Brabantse begroting van de jaren 2015 en 2016 erbij gepakt wordt, blijkt dat de provincie in totaal circa € 1,5 miljard aan lasten heeft. Wanneer de organisatiekosten van dit bedrag worden afgehaald, ontstaat er een 'externe investeringsimpuls' van ruim € 1,2 miljard over twee jaar. Bij dit bedrag zijn de mutaties naar de reserves niet meegerekend. Voor anderhalf jaar – het tijdvak van deze inventarisatie – gemakshalve op 75% oftewel € 900 miljoen gecijferd. Wanneer dit wordt vergeleken met het bedrag van €165 miljoen aan Europese subsidies dat in Noord-Brabant is verworven, dan kan gesteld worden dat deze extern verworven financiering 18% is van het totaal dat uitgegeven wordt door de provincie Noord-Brabant. Zo bezien een significante impuls die direct ten goede komt aan Brabantse organisaties en Brabantse projecten.

Plaatsing in meerjarig perspectief

Raming voor verdere programmaperiode

In ongeveer anderhalf jaar is er € 165 miljoen Europese subsidie verleend aan projecten en ontvangers in Brabant uit Europese programma's in de periode 2014-2020. De projecten onder deze periode mogen tot en met 2023 in uitvoering zijn. Omdat veel programma's pas eind 2014, begin 2015 daadwerkelijk zijn gestart, is de effectieve doorlooptijd 2015 tot en met 2023.

De periode belooft dus effectief zo'n negen jaren. Dit is een factor zes ten opzichte van de nu verstreken anderhalve jaar. Een dergelijke rekenkundige extrapolatie zou geen rekening houden met de gangbare 'dynamiek' in Europese programmaperiodes. In de eerste jaren worden vaak grotere budgetten opengesteld in plaats van gelijke tranches door alle programmajaren heen. Op basis van de langjarige ervaring binnen ERAC wordt de aanname gedaan dat 'factor vier' ten opzichte van de eerste anderhalf jaar realistisch is. De extrapolatie tot en met 2023 belooft daarmee **€ 660 miljoen euro** aan Europese subsidies in Noord-Brabant.

Nuanceringen bij de uitkomsten

Voor een volledig begrip, mede gericht op adequate aanbevelingen (zie hoofdstuk zes), plaatsen wij bij deze uitkomsten tevens enkele belangrijke nuanceringen. ERAC hecht er waarde aan, de gemeten cijfers uit de nulmeting over de eerste periode van de Europese programmaperiode tot en met 1 juni 2016 hiermee in een correct (meerjarig) perspectief te plaatsen.

Ten eerste de grootste nuancering. De Europese periode 2014-2020 is voor veel programma's effectief pas in 2015 in uitvoering gegaan, in 2014 zijn slechts enkele projecten geïdentificeerd. In 2015 zijn veel nieuwe Europese programma's open gegaan voor aanvragen. Deze programma's zijn enkele jaren geleden al gestart met de voorbereiding, veelal ook in openbare consultatie met stakeholders. Veel partijen zaten dan ook op de openstellingen te wachten en hadden reeds projecten vergaand voorbereid. Deze fors gevulde 'pijplijn' is te merken aan de vele indieningen voor de eerste calls van Horizon2020, de eerste reeks openstellingen van OPZuid, de eerste projectenoproep van Interreg VA Vlaanderen-Nederland en Interreg VA Deutschland-Nederland, etc.

Aandachtspunt daarnaast is het creëren van meer diepgang in de categorisering naar ondersteuning van de coalitiedoelstellingen door de geïnventariseerde Europese financiering. Alle projecten zijn in meer of mindere mate te koppelen zijn aan deze thema's en er is in deze zin wel degelijk een bijdrage. Wanneer echter gekeken wordt naar de maatschappelijke uitdagingen zoals de provincie deze geformuleerd heeft, dan is deze koppeling lastiger te maken. Een heel grote categorie innovatieprojecten is (op basis van de titel) niet direct te scharen onder één bepaalde maatschappelijke uitdaging. Vooral projecten onder HTSM of chemie en materialen vertalen zich lastig direct naar maatschappelijke uitdagingen zoals de provincie deze geformuleerd heeft. Dit is een onnauwkeurigheid die voor verdere verbijzondering uitvoerige en intensieve werkzaamheden vergt.

zes

Aanbevelingen voor vervolg

De ambitie van de provincie krijgt meer impact wanneer het niet blijft bij éénrichtingsverkeer van provincie naar de subsidieontvangers. Kennis krijgt meerwaarde wanneer partners ervaringen, inzichten en valkuilen met elkaar durven te delen. De provincie heeft met deze nulmeting en met de voorgenomen periodieke actualisering van de inventarisatie het voortouw genomen. Verder leereffect over en weer zal optreden door interactie. Als aanbevelingen daarom:

- Er kan meer geïnvesteerd worden in de kennis van de thematische programma's, buiten de (geografische) programma's waar de provincie direct een rol in heeft. Wij raden aan per beleidsthema echte 'ontwikkel-capaciteit' in te richten: medewerkers die een specialisme in Europese financiering opbouwen, gericht op de respectieve thema's. Hiermee kan binnen de provincie een intern netwerk van Europese financieringskennis worden gevormd (voortbordurend op het eerdere trainingsprogramma Europese projectontwikkeling).
- Overweeg binnen deze ontwikkelcapaciteit enerzijds meer ambtelijk specialisme op de thematische programma's, anderzijds in de vorm van een *projectstimuleringsregeling*. Door het beschikbaar stellen van budget voor projectontwikkeling zal de provincie eerder worden benaderd door potentiële projecten.
- Organiseer een 'Europees financieringsevent' voor alle geïnventariseerde initiatiefnemers (deels naar voorbeeld van de Europese subsidiedag natuur & milieu). Trek hierbij in nauwe samenwerking op met zowel de provinciale beleidsafdelingen als de Europa- / public affairs specialisten. Met een dergelijk event kan het algemene kennisniveau worden verhoogd en ruimte worden geboden aan het delen van informatie.
- Neem het initiatief om meer bekendheid te geven en informatie te wisselen over revolverend financieren (fondsen, EFSI/Juncker). De provincie is op dit terrein reeds zeer actief, onder andere in nauwe samenspraak met het NIA. Hoewel nog geen revolverende initiatieven zijn geïdentificeerd, is de verwachting dat revolverend financieren aan belang gaat winnen ten opzichte van het subsidie-instrument. Maak een actieve agenda om het gebruik van revolverende middelen te stimuleren, waarbij de reeds gevormde acties van de provincie binnen afdeling economie ook voor andere afdelingen worden ontsloten en verkend.
- Er wordt zichtbaar al veel geïnvesteerd in communicatie, desalniettemin blijft er ruimte voor intensivering van deze communicatie. Waar er nu vooral gefocust wordt op algemene communicatie, kan er meer aandacht gegeven worden aan communicatie over specifieke onderwerpen of aanleidingen. Denk hierbij aan communicatie over 'tips & tricks', om successen te vieren of kennisdeling op gang te houden.

- Selecteer de meest relevante subsidieverstrekende organisaties c.q. *national contact points* (waarmee nu nog geen contact bestaat) en ga kennis maken, of nodig hen uit. Het is nuttig om een goed contact te onderhouden met deze organisaties aangezien veel informatievergaring en communicatie vanuit Brussel via deze instanties verloopt.
- Organiseer naar aanleiding van deze inventarisatie een interne bijeenkomst om het interne en externe netwerk in beeld te krijgen en benoem actief contactpersonen voor actualisatie van de database op geregelde tijdsmomenten. Op deze wijze creëert de provincie een intern 'Europanetwerk'.

Wat opvalt aan de verschillende Erasmus+-aanvragen is dat vaak dezelfde scholen aanvragen indienen die goedgekeurd worden. Wanneer gekeken wordt naar scholen waarvan de aanvragen afgewezen worden, komen hele andere namen tevoorschijn. Eenzelfde tendens is zichtbaar bij de Creative Europe aanvragen, van de vier goedgekeurde aanvragen in totaal, zijn drie afkomstig van Brabantse organisaties.

- Inventariseer welke scholen interesse hebben in Erasmus+ en biedt deze scholen hulp aan. Op deze manier kan snel veel winst geboekt worden en maken meer organisaties kennis met de mogelijkheden van de Europese programma's en kan via deze programma's geïnvesteerd worden in de kwaliteit van het Brabantse onderwijs en dus in de toekomstige potentiële beroepsbevolking.
- Bij het fonds Creative Europe, liggen nog kansen om meer awareness te creëren bij Brabantse partijen zodat kansen binnen dit programma eerder gesignaleerd worden en benut kunnen worden. Het is opvallend dat de goedgekeurde projecten zich rondom een plaats concentreren. Wanneer meer partijen zich bewust zijn van de kansen van dit programma en van de ervaringen uit Breda kunnen leren, zullen uiteindelijk meer Brabantse partijen van deze programma's profiteren.

In de verschillende programma's waarin de provincie Noord-Brabant als cofinancier optreedt, is niet altijd duidelijk hoeveel de totale projectkosten zijn voor de Brabantse organisaties. Om een beeld te krijgen hoe Brabantse euro's vermenigvuldigd worden via Europese euro's kan een zogenoemde multiplier berekend worden. Dit is bestuurlijk vaak een gewenst cijfer.

- Inventariseer de totale subsidiabele projectkosten van Brabantse organisaties, de totale externe financiering en de cofinanciering van de provincie Noord-Brabant per project en bereken aan de hand hiervan de multiplier.

Uit de reacties op de eerste resultaten van de inventarisatie, die ERAC kreeg in de gesprekken die wij hebben gevoerd met de verschillende stakeholders binnen de provincie, blijkt dat er binnen de provincie nog relatief weinig in beeld is van de Europese middelen die neerslaan in Noord-Brabant. Men was 'aangenaam verrast' met de oogst. Hierdoor kon de provincie echter weinig aanvulling c.q. aanpassing geven op de aangebrachte categorisering.

- Met een aanvullende, uitvoerige detailtoets op alle geïdentificeerde projecten kan de categorisering worden verbeterd; enerzijds check op de gegeven categorisering, anderzijds ter categorisering van nu nog niet (volledig) gelabelde projecten (de regels 'niet gecategoriseerd' in de tabellen in hoofdstuk 4).

- Actualiseer de inventarisatie periodiek en communiceer hierover. Op deze manier ontstaat een beter bewustzijn van de Europese middelen die terechtkomen in Noord-Brabant en ontstaat een beter beeld van de grote impact van deze bedragen.

Wanneer gekeken wordt naar de landen/regio's waar de samenwerkingspartners vandaan komen binnen Brabantse projecten, valt op dat er met name wordt samengewerkt met de verschillende (grote) landen rondom Nederland, maar ook met bijvoorbeeld Israël. Meeste samenwerking vindt plaats met Zuid-Duitsland. Dit beeld sluit aan op het algemene beginsel van 'nabijheid' in samenwerking, maar ook op de internationaliseringsstrategie van de provincie. Daarin wordt onder andere ingezet op samenwerking met Beieren en Israël.

- Gebruik de kaart met samenwerkingspartners binnen en buiten Europa bij het opzetten en evalueren van de provinciale internationaliseringsstrategie. Kijk met welke regio er veel wordt samengewerkt en zet hier extra op in, een voorbeeld hiervan is Israël, maar ook met Griekse organisaties wordt door meerdere Brabantse partijen samengewerkt.